

Δὲν ἄργησε νὰ μαλακώσῃ ὁ Χασάνης. Ξανακάθισε στὸ μιντέρι του. Ὁ Ἅγας, σιωπηλὸς τώρα, ἔσκυψε καὶ περίμενε ἕνα λόγο ἀπὸ τὸν Ἅγᾶ.

— Παιδί μου, τοῦ λέει ὁ Ἅγας, συλλογίσου το πάλι. Συλλογίσου τὴ μάνα σου, τὴν κατάρτα τῆς μάνας σου. Τί καλὸ θὰ δῆς ὕστερ' ἀπὸ τέτοια κατάρτα! Στάχτη θὰ σὲ κάμῃ καὶ σένα καὶ μᾶς.

— Χίλιες κατάρτες δὲν πιάνουν μπρὸς στοῦ Προφήτη τῆ χάρης. Ὁ Προφήτης τὸ θέλει, τὸ προστάζει, δικὸς σου νὰ γίνω. Ἐκεῖνος εἶναι ποῦ τὸ γκρέμισε τὸ γατί.

Σαυτὸ πιά δὲν εἶπε τίποτε ὁ Ἅγας. Σηκώθηκε, τὸν ἀγκάλιασε καὶ πρόσταξε νὰ φέρουν τὰ νταβούλια.

Ἦστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα, ξεκούφαιναν τὸ χωριὸ νταβούλια καὶ πιστολιές. Εἶταν τὸ συννέει τοῦ Μπραϊμή.

Τὸ τί ἐγίνε στὸ ἔρμιο τὸ σπιτικό τοῦ Ἡλία σὰν ἔμαθαν οἱ γονιοὶ τοῦ πῶς τούρκωνε τὸ παιδί τους καὶ παίρνει τοῦ Χασάνη τὴν κόρη, εἶναι ἄλλη λυπητερὴ καὶ μακρινὴ ἱστορία.

Μέρες καὶ μέρες βιάσταν οἱ γάμοι τοῦ Μπραϊμή καὶ τῆς Μελέκης. Ἀλλες τόσες μέρες μπαινόγαῖναν οἱ γίαιροι ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ μαύρου τοῦ Προστοῦ. Τέτοιο ἀστροπελέκι ἀπάνω σιάσπερο κεφάλι του, δὲν μπόρεσε ὁ καημένος νὰ τὸ βαστάξῃ. Ἡ γριά ἔζησε μερικοὺς μῆνες ἀκόμα, γιὰ νὰ δώσῃ, ὡς φαίνεται, καλὰ τὴν κατάρτα τῆς.

Τί τὰ θέλεις, πρέπει κάποτε νὰ τίς πιστεύῃς αὐτὲς τίς κατάρτες. Εἶδαμῃ, γιατί πέθανε ἡ Μελέκη στὸν τρίτο τὸ μῆνα τῆς; Γιατί τρελλάθηκε ὁ Ἅγας καὶ τονε δέσανε χεροπόδακα καὶ τὸν ἔδερναν ἀλύπητα νὰ τονε γιαιτρέψουν, καὶ αὐτὸς θεράπειά πιά δὲν εἶδε; Γιατί τὰ μισόχασε καὶ ὁ Μπραϊμὴς καὶ πούλησε πύργους, καὶ ἔκαμε χτήματα, καὶ πήγε κ' ἔχτισε τὴν πετροφυλιά ἐκεῖνη ἀπάνω στὴν Τάμπια, καὶ ζοῦσε ὀλομόναχος, καὶ μῆτε Τούρκο νὰ δῇ δὲν ἤθελε μῆτε Χριστιανὸ, ὅπου πέθανε χρόνια κατέπι, καὶ χάρη νάχῃ τῇ διαθήκῃ του, ποῦ ἔλεγε νὰ φέρουνε μὲ τὴ σερμαγιά του νερό στὸ χωριό, καὶ τώρα βλογεῖν τὴν ψυχὴ του Παπάδες κ' Ἰμάμηδες.

Τί ἄλλο εἶταν ποῦ τὴν ἔφερε ὅλη ἐκεῖνη τὴ σφοδρά!

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

καὶ πήγαινε!

Τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ τὸν ἔσπρωχνε πρὸς τὴν πόρτα.

— Ἀ! ἔχεις ἀκόμα δέκα λεφτά! Πήγαινε μὴν ἄργήσεις! Πήγαινε μὴν ἄργήσεις!

Ἐτρεμε σύγκορη.

(—ὦ, νὰ μπόρῃς νὰ κρατηθῶ, νὰ κρατηθῶ καὶ νὰ μὴ λιγοθυμῶ!)

Ἄνοιξε βιαστικὰ τὴν πόρτα, κρατοῦσε μὲ τὸ ζερβό τῆς χερί τὴν καρδιά τῆς ποῦ τὴν πονοῦσε καὶ μὲ τὸ ἄλλο τῆς χερί τὸν ἔσπρωχνε καὶ τοῦλεγε σὰν τρελλή, ἑαγρεμένη, μουγγά.

— Πήγαινε! Πήγαινε!

III

Ὡς ἔκλεισε τὴν πόρτα μὲ κρότο ἑσπῶ του, σωριαστικὰ ἡ Χρυσούλα χάμω. Ἐβλεπε τὸ κεφάλι τῆς μέσα στὰ γόνατα καὶ τὰ μαλλιά τῆς λυθῆκανε καὶ ξεκούμπωσε ξεσκίζοντας τὴ ρόμπα τῆς γιὰ ν' ἀναπνεύσει, γιὰ νὰ μὴν πνιγῇ. Ἀναστράναζε βαθιά, σὰ ζωὴ πληγωμένη.

Κ' ἔπειτα ξάπλωσε χάμω καὶ ἄνοιξε τὰ χέρια τῆς κ' ἔβλεπε μιά φωνὴ στριγγιά, ποῦ ἔσκισε μέσ'

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Ἦστερ' ἀπὸ σεβαστὸ διάστημα καιροῦ, ὁ Πέτρος Βασιλικὸς ἔκρινε καλὸ νὰ μοῦ ἀποκριθῇ σὲ κάποιον μου ρώτημα καὶ νὰ μοῦ λύσῃ μιά μικρὴ ἀπορία. Δυστυχῶς ὅμως, μῶλο ποῦ παραδέχεται πῶς ὁ χαρακτηρισμὸς του δὲν εἶταν καὶ τόσο πιτυχιμένος, δὲ θὰ μπορῶ οὔτε τούτῃ τῇ φορᾷ νὰ συμφωνήσω μαζί του. Νομίζω πῶς ὁ Παλαμάς σ' ὅλα του σκεδὸν τὰ ἔργα (καὶ αὐτὸ γιὰτὶ ἐξαίρω τὰ πρῶτα του) εἶναι κύριος τῆς τέχνης του, καὶ παντοῦ ἀπὸ τὴν ποιητικὴν του πηγάζει καὶ τί τὸ ταιριασμένο καὶ τὸ ἀρμονικόν. Ὅσο καὶ ἂν ἔφαξα καὶ γύριξα, δὲ μοῦ σταθῇκε δυνατὸ νὰ βρῶ μῆτε τὸ παραστράτισμα, μῆτε τὸ τέντωμα τοῦ ποιητῆ. Αὐτὸ μὲ καὶ νὰ ὑποψιάζουμαι πῶς ἡ νέα ἐπεξήγησι τοῦ Βασιλικοῦ δὲν ἔχει βάσει πραγματικὴν τοῦτο δείχνεται καθαρά, ἂν πάρουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμά, ποῦ ἀνεβαίνει στίς πύλινες, στίς ἀνώτερες σφαῖρες, (γιὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴ φρασεολογίαν τοῦ Βασιλικοῦ), τετοια σὰν τοῦ: «Ἰαμβους καὶ Ἀνάπαιστους», «Ἐκατὸ Φωνίς», «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», κτλ., ποῦ χωρὶς ἄλλο στέκονται τὰ πρῶτα, ἢ μέσα στὰ πρῶτα, ἔργα του. Γιὰ τὸ λόγον αὐτὸ θάτανε καλὸ ὁ ἴδιος κριτικὸς νὰ μᾶς φωτίσῃ καὶ τούτῃ τῇ φορᾷ, ξεχωρίζοντάς μας τὸ θετικὸ καὶ τ' ἀρνητικὸ μέρος τῆς ποιητικῆς, καθὼς καὶ τῆς αἰσθητικῆς ἐργασίας τοῦ Παλαμά. Κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ὑπαινιγμὸς ποῦ μᾶς κάνει ὁ Πέτρος Βασιλικὸς, σχετικὰ μὲ τὴν προσωπολατρεία καὶ τὴν ὁμολογίαν του γιὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ποιητῆ, μοῦ φαίνεται ἀταίριαστος· γιὰτὶ στὰλήθεια, τὴν προσωπολατρεία καὶ τὰ τέτοια πρέπει ν' ἀναζητήσουμε σ' ἄλλα στρώματα τῆς ρωμαϊκῆς ζωῆς, καὶ ὄχι· στυλὸς δὲν τρεῖς σωστοὺς τεχνίτες μας, γενικὰ παραγνῶν, σμένους.

Ὅσο γιὰ τὸ βάλσιμον τοῦ Παλαμά στὸ πλάι τοῦ ποιητῆ τῶν Ἐλευτέρων Πολιορκημένων, μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι νωρὶς γιὰ κάθε τέτοιον ἀσκοπὴ συζήτηση· σωστὸ εἶναι ν' ἀφήσουμε τὸν αὐριανὸ κριτικόν, τοποθετημένον στὴν κατάλληλη ἀπόστασι, νὰ ξεδιαλύνῃ τὰ διάφορα τοῦτα σημάδια· κάθε ἐπικύρησι καὶ ἀποκύρησι, κάθε μεγαλήτερος καὶ μικρότερος (καθὼς τώρα τελευταῖα εἴχαμε μερικὰ νεανικὰ κρούσματα) πηγάζου ἀπὸ ἀσάφαστες μανίαι καὶ τὸ

μόνο τοὺς ἀποτελέσματά εἶναι χάσιμο καιροῦ. Μὰ οὔτε πάλι ἔχει δίκιον ὁ Π. Βασιλικὸς νὰ δέρεται γιὰ τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀσέβειαν ποῦ παρακίνησε μερικοὺς νέους νὰ συγκρίνουν τοὺς ἄἘλευτέρους Πολιορκημένους μὲ τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου»· γιὰτὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε πῶς πάντα οἱ ἄἘλευτεροὶ Πολιορκημένοι εἶναι μὴν ἀτέλειωτη προσπάθεια, καὶ πῶς ὁ «Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου», ὅσο καὶ ἂν ὑστερεῖ στὴν ἀφάνταστη τέχνη τοῦ Σολωμοῦ, μολαταῦτα ἔχει κατὰ τὸ τελειωμένο καὶ τὸ ἄριστον, ἔχει τὴν λυρικὴ καὶ βαθειοστόχαστη σκέψιν, ἔχει τὴν πλατεῖαν καὶ δυνατὴν πνοήν, ἔχει κατὰ τὸ πρωτόφαντον γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα, καὶ τὰ τόσα ἄλλα—δὲ θέλω τώρα νὰ τοῦ κάνω κριτικὴν—ποῦ κρίνοντάς το, καὶ ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴν καὶ ἀπὸ τὴν τεχνικὴν μεριά, ἀναγκάζομαστε νὰ τοῦ δίνουμε ξεχωριστὴ θέσιν.

Δὲ θέλω ν' ἀρνηθῶ τὴν νέα σοσιαλιστικὴ φάσιν τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ, οὔτε τὸν τεχνικόν, δαμένον στενὰ μὲ τὴν καινούριαν τοῦ ἐξέλιξιν· ἀναγνωρίζω καὶ τὸ θάρρος του καὶ τὴν εὐλικρίνειαν του καὶ σὲ πολλὰ τῇ φωτεινῇ του γνώμῃ. Μὰ θέλω τὴν κρίσιν του πρὸς πλατεῖαν καὶ λιγώτερον ἀποκλειστικὴν, μ' ἄλλα λόγια τίς κριτικὰς του περιστότερον κριτικὰς καὶ λιγώτερον πολεμικὰς. Ὁ ἴδιος λόγος τόνε φέρνει σὲ θέσιν νὰ περιφρονῇ καὶ ν' ἀποκηρύχῃ τὰ τραγούδια του, ποῦ μολαταῦτα ἐγὼ ἐκκολοῦθω νὰ τάγαπῶ, καὶ πολλὰς φορὰς νὰ σκύβω ἀπάνω τους καθὼς σὲ κατὰ ὥραϊο.

Π. ΦΛ.

GENEBEZIKA ΓΙΩΒΙΛΑΙΑ*

Στὴν Alphonse Chrétien

Μοῦ ἐπιτρέπεται, θερρῶ, νὰ μιλήσω ἀπὸ τίς στήλες τοῦ «Νουμά» γιὰ τὴ Γενέβην. Δὲν εἶναι ξένη, ἰδιαίτερα στὰ μέρη μας. Καθὼς ἐκβόγοντας τῆς Γενέβης τόνομα θυμᾶται τὸν Eynard καὶ τίς γενναῖες συνεισφορὰς ὡς καὶ αὐτῶν τῶν μανδελιδῶν, καὶ πολλοὶ θάχουνε ἀκουστὰ τὴν τιμητικὴν ὑποδοχὴν ποῦ ἐγίνε στὸ δικὸ μας τὸν Ἰ. Καποδίστρια, ὅταν ἔδωκε τὴν παρτίκλῃσά του ἀπὸ γραμματείας τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρουσίας. Εἶν' ἀλήθεια πῶς καὶ ὁ Καποδίστριας δὲν εἶχε σκιαχτεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ, στὸ

*) Τὸ ἄρθρον αὐτὸ μᾶς στάλθηκε τὸ καλοκαίρι, μὰ τὸ ἀργήσαμε γιὰτ' εἶχαν ἄλλα σειρά.

τια, τοὺς διαβάτες, τ' ἄστρα καὶ δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ δεῖ, τίποτα νὰ λογιᾶσαι. Πάντα τὸ κόκκινο σύγνεφο (ἀπὸ ρόδα; ἀπὸ αἷμα;) σκέπαζε τὰ μάτια τῆς καὶ τὰ καίει. Πότε πάλι καθίζε στὸ πιάνο κ' ἔρχετο τὰ δάχτυλά της ἀπάνω του κ' ἔπειτα σηκωνότανε πάλι.

Ἀτέλειωτη νύχτα. Ἦθελε νὰ σῇσῃ τὴ λάμπα καὶ φοβότανε. Ψυχόρμητα ἐνοίωθε κάποια συντροφιά, κάποια παρηγοριά στὸ φῶς—σὰ νὰ διώχνει τίς μαύρες σκέψεις καὶ αὐτὸ ὅπως ἡ φλόγα διώχνει τ' ἄγρια θηρία. Ἐβγαίνει πάλι στὸ μπαλκόνι.

— Ἀτέλειωτη νύχτα... Ἀτέλειωτη νύχτα... ἔλεγε καὶ ξανάλεγε καὶ τὸ αἶμα βουβοῦσε στὰ μηλίγγια τῆς, σὰ μελισσολόι.

Πότε της δὲν πεθόμυσε τὸν Ὀρέστη, σὰν ἀπόψε. Ὅλη της ἡ σάρκα κοκκίνιζε ἀπὸ τὴ ντροπὴ.

— Θέ μου! Θέ μου! γιὰτὶ αὐτὴ ἡ τρομακτικὴ, ἀχόρταγη δίψα τοῦ φιλοῦ! Ὀρέστη! Ὀρέστη! Μὲς ἀπὸ τὴν ποκαμίσα μου, τὸ κορμί μου ὑφώνεται σὰ λαμπάδα καὶ καίει καὶ λιώνει... γλυκὸ κ' ὑποταχτικὸ καὶ μαλακόν, σὰν κερί, μέσιν στὰ χέρια σου τὰ ζεστά!

Ἡ μοναξιά ἀναρόσησε καὶ στάθηκε γύρω της, σὰ μπεντάκα φυλακῆς, τὴ νύχτα. Καὶ τρώμαζε.

στὴ μέση τῇ νύχτῃ καὶ ἀνυπερβλήθηκε λίγο ἔτσι ποῦ εἶτανε πεσμένη πίστομα καὶ ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της μέσα στὰ χέρια τῆς καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια τρομακτικὰ καὶ γυάλινα καὶ κύταζε. Νχί, ναί... νὰ τοὺς ἐκαὶ μπροστὰ της, ὁ Ὀρέστης καὶ ἡ Ἄλλη καὶ σμίγουνε τὰ χέρια τους, τὰ κεφάλια, τὰ γόνατα. Κ' ἔπειτα... ἕνα σύγνεφο κόκκινο πέρασε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς, δάκρια σὰ φλόγες μπήκανε μπροστὰ στὰ μάτια τῆς καὶ δὲν ἔβλεπε πιά τίποτα... Τί κάνανε; Τί κάνανε;

Ὅλη ἡ φρενιτιδα τῆς σάρκας ἀναψε τὸ αἷμα της, τὰ μαλλιά της, τὰ χεῖλιά της, τὰ μπράτσα.

— Ὀρέστη! Ὀρέστη!

Πετάχτηκε ἀπάνω ξεφρενιασμένη καὶ ἄνοιξε τὸ παράθυρον νὰ μὴν πνιγῇ. ὦ! νὰ πῇσι ἀπὸ τὸ μπαλκόνι καὶ νὰ σωριαστῇ στίς πέτρες χάμω, σωρὸς ἀπὸ αἷμα καὶ σάρκας καὶ θλιότητα.

— Ὀρέστη! Ὀρέστη! μὲ πεθαίνει! Τί σοῦ ἔκαμα;!

Δὲν ἤξερε τί ἔκανε, δὲν ἤξερε τί ἔλεγε. Πότε ἔμπαινε μέσα στὴν κάμερα καὶ πλανότανε ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἀπὸ τὸ πιάτο, ἀπὸ τὸν τοῖχο, ἀπὸ τὴν ἔκρη τοῦ καναπέ γιὰ νὰ μὴν πῇσι.

Πότε πάλι στὸ μπαλκόνι καὶ κύταζε τὰ σπῆ-